

ABONAMENTUL :

Pe un an 70 Lei = 140 Cor.
 Jum. an 36 Lei = 72 Cor.
 Trei luni 18 Lei = 36 Cor.
 Prețul unui număr e de
 25 bani sau 50 fil.
 Telefon p. oraș și in-
 terurban Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 ȘI ADMINISTRAȚIA
 Strada numărul 1 a.
 INSERTIUNILE
 se primesc la administrație
 și se taxează după tarif.
 MANUSCRIPTELE NU SE
 ÎNAPOIAZĂ.

O chestiune culturală.

Într-una din ședințele trecute ale Camerei, d. Măndrescu, a propus un proiect de lege din inițiativă parlamentară, cu privire la modificarea legii învățământului universitar și în baza căruia ar urma ca numirile de profesori universitari să se facă pe viitor luându-se ca punct de plecare lucrările candidaților.

Cu toate că propunerea dlui Măndrescu, nu a obținut urgența — ceea ce de altminteri nu era absolut necesar — totuși chestiunea prezintă un prea mare interes pentru ca să nu fie discutată.

Pentru înlăturarea or căror confuziuni, cu privire la pretenția ca profesorii universitari să fie aleși pe bază de lucrări, credem nimerit să stabilim, cum ar trebui să fie în realitate un profesor universitar, din punct de vedere intelectual și din acela al moralității și al educației sufletești.

Profesorii universitari, ocupă treapta cea mai înaltă în ierarhia învățământului, în baza meritelor lor superioare, în baza titlurilor ce posed și în baza studiilor întinse ce au avut posibilitatea să facă în marile școli ale apusului.

În consecință, profesorii universitari, trebuie să formeze pătura cea mai cultă și cea mai inteligent organizată sufletește a unei națiuni.

Această pătură socială trebuie să fie reazămul cei mai de seamă în împrejurările grele prin care trece un popor, trebuie să fie un izvor de lumină și de cugetare, o forță intelectuală în continuă mișcare, o vibrație de lux a inteligenței unui neam, o energie neobosită în formarea minții și a caracterului, o pregătitoare a aluatului fin din care vor fi plămădite generațiile viitoare.

Astfel fiind, profesorii universitari devin expresia sufletească și intelectuală cea mai de elită și e natural ca gândurile, ideile, concepțiile, sau în cel mai rău caz, bogăția lor sistematizată de cunoștinți, să găsească la acești cărturari și teoreticieni, nevoia de a fi traduse în lucrări scrise și în opere de cultură generală.

Se înțelege lesne că oameni cu o asemenea înaltă destinație nu ar mai putea avea timpul necesar să se ocupe cu chestii meschine de politică — mai ales așa cum s'a practicat până acuma acest sport în România — și cu mărunte considerații personale, nedemne de spiritele superioare.

Așa ar fi trebuit să fie; să vedem însă cum stăm în realitate.

Nu mai încapem îndoială că priatre profesorii noștri universitari există numeroase capacități, oameni de o reală valoare, apostoli înclinați muncii și dezinteresării și că se găsesc și ilustrații ale culturai românești, a căror operă vastă, al căror talent și al căror renume, au depășit granițele țării, mergând să așeze pe posesorii lor în rândul marilor cărturari ai Occidentului.

Alături de aceștia, vechiul regat a avut însă și numeroși profesori universitari, cari nu au făcut decât politică și încă politică mărunță, profesorii cari se duceau rar la cursuri și cari nu aduceau nici un folos învățământului, profesori în fine, al căror nume nu s'a legat niciodată nu numai de o lucrare importantă, dar nici măcar de amintirea unei broșuri, cât de modeste. Arar, câte un articol de gazetă și acela redactat copilărește, venea să amintească numele și calitatea autorului.

Cum ar fi putut acești oameni să fie izvoare de energie și lumină, îndrumători de conștiințe, făuritori de caractere, apostoli ai unui ideal și propovăduitori de credințe și idei?

Ajunși prin favoritism, ei deveneau la rândul lor, părtinitori în școală și în activitatea lor socială, interesați numai de chestiunile producătoare de parale, ei deveneau, în fine, aspiranți la onoruri și distincțiuni nemeritate.

Marile frământări ale războiului au pus în lumină multe neajunsuri ale organizației noastre universitare și au făcut proba sterilității sufletești și intelectuale a unor oameni în privința cărora se făcuse o reclamă vinovată.

În noua îndrumare a statului român, universitatea trebuie să rămâne pură și în cadrele ei să nu între decât spiritele de elită.

Pentru aceasta, socotim că lucrările profesorilor universitari, ar constitui cel mai nimerit criteriu al activității culturale a acestora.

Or cine e preocupat de marile probleme sociale, culturale și artistice ale vremii, simte și nevoia de a exterioriza rodul preocupărilor sale.

Frică de condei nu au decât spiritele sterile, ce nu pot ajunge niciodată în regiuni superioare.

Candidatura dlui Toma Stelian în Arad.

Am anunțat în numărul de ieri, că partidul național a hotărât să propie pentru alegerea parțială din circumscripția Arad, candidatura dlui Toma Stelian, fost ministru.

D. Toma Stelian, după cum se știe, a căzut în alegerile ce au avut loc pentru prima oară sub auspiciile votului universali și din care a eșit primul parlament al României Mari.

Căderea dlui Toma Stelian în alegerile generale, nu poate să facă cinste nimănui.

Această cădere însă își găsește explicația în surprizele cauzate de sistemul reprezentării proporționale ce a dat puțință unor independenți, fără nici o calitate remarcabilă, să ia locul unui bărbat politic, de talia dlui Toma Stelian.

Profesor universitar distins, avocat strălucit și om politic de principii și idei, d. Stelian merită să fie ales de oare ce dsa a avut todeauna în politică o atitudine limpede și cinstită și după părerea generală este unul din puținii cari nu au transigat cu onoarea și nu au făcut concesii ce pot să îngreueze o activitate și-un trecut.

Atitudinea ce d. Stelian, a avut cu ocazia războiului nostru național este proba cea mai evidentă a intelectualității sale prevăzătoare și a patriotismului dsale luminat.

Înțelegând din capul locului în ce direcție trebuie să se îndrepte România și considerând o sfântă datorie pentru țară ca aceasta să sufere chiar și martirul alături de apărătorii dreptății și ideei de independență a popoarelor, d. Toma Stelian a apărut cu căldură în ziarul său „Naționalul” credința că Imperialismul centralilor constituie un pericol mondial.

Lupta sa pentru desrobirea teritoriilor românești, despărțite de țara mamă, a fost pornită din sinceritate și dragoste de țară și de aceea va constitui punctul său de glorie, cel mai frumos.

Partidul național punându-i candidatura în Arad, a înțeles să-i mulțumească pentru ideile și lupta dsale generoasă și avem convingerea că alegătorii circumscripției Aradului, vor ști să-și facă datoria pe deplin.

»Viitorul« și generalul Averescu.

Într'un articol intitulat „Semnificațiunile gerilor la Senat”, „Viitorul” scrie urmele:

«Noi am spus-o însă dela început, a doua zi după alegeri, că atât naționaliștii dlui Iorga în unele județe, cât și așa pretinșii țărăniști în toate județele, profitând de abținerea din alegeri a «Ligei Poporului», au exploatat numele generalului Averescu.

Adevărul acesta și temeinicia afirmației se verifică astăzi după rezultatul alegerilor pentru Senat. În luptă cu «Liga Poporului» liștii și țărăniștii au fost rușinos înfrânți de acela, al cărui nume l'au speculat în trecutele alegeri generale. Dovada e neîndoios făcută.

Iată de ce spuneam că rezultatul alegerilor acestora lămuresc și pretinsa popularitate a naționaliștilor dlui Iorga și apariția prin fraudă a țărăniștilor în viața noastră politică.

Mărturisim că ne obișnuisem să vedem în oficiosul liberal pe un dușman ireductibil al generalului Averescu.

Fără a da aprobarea noastră atacurilor îndreptate contra generalului de către ziarul „Viitorul” am admirat, adesea, totuși, tenacitatea loviturilor și violența unei atitudini — ce își găsea mai totdeauna expresia, — atuncea când era vorba de președintele „Ligei poporului” — în cuvintele de *recinștit și trădător*.

Chiar dacă recunoșteam că învinuirile aduse generalului nu erau îndreptățite, ne mângăiam totuși cu ideea că ele erau pornite din bună credință.

Rândurile citate însă mai sus din oficiosul liberal, ne aruncă într'o vie nedumerire și ne crează preocupări serioase cu privire la modul cum populața teritoriilor alipite, cel puțin, va interpreta această ciudată schimbare de idee și atitudine...

Din trădător și vândut streinilor”, din „amic al lui Makensen și Coch”, generalul Averescu, devine de o dată, pentru presa liberală, un om a căruia autoritate și a căruia influență au fost exploatate în alegeri „de naționaliști și țărăniști.”

Dar atunci se pune întrebarea: cum se poate ca un trădător de neam să aibă în opinia publică o asemenea autoritate și o atât de covârșitoare influență; iar dacă această autoritate e reală pentru ce motiv a spus totdeauna „Viitorul” că generalul Averescu, nu are nici trecere, nici partizani și nici vre-o influență în rândurile populației rurale?

Or generalul Averescu e trădător și atuncea presa liberală nu are de ce să jubileze pe tema rușinei pățite de naționaliști și țărăniști, or șeful Ligei poporului nu poate fi acuzat de trădare și atuncea cum rămâne cu campania, dusă într'o cauză nedreaptă, cu atâta violență și cu atâta înflăcărare?

La noi, ca și în toate statele, aceia cari au avut o atitudine nepatriotică, au rămas compromiși în stima publică. Ar fi deci o enormitate să se susție că numai generalul Averescu, ar fi putut să se aleagă cu influență, reputațiune și renume de pe urma actului de trădare săvârșit.

Populațiunea ardeleană nu înțelege chestiunea și așteaptă explicații pentru a ști ce anume trebuie să aleagă, între stima pentru generalul Averescu, sau încrederea într'o presă de partid ce a pus totdeauna pe tapet chestia independenței și a loialității ziaristice.

Răspunsul Ungariei.

Paris 13. — Delegația maghiară a depus ieri răspunsul Ungariei cu privire la tratatul de pace.

Noul Orizonturi Culturale.

Din oropsitul Bihor ne vine un Apel — program al: Reuniunii „Cele Trei Crișuri”, înființate prin Octombrie 1919.

Prin anii 40-50 din veacul trecut era în Oradea o vestită: „Societate de lectură a tinerimei române orădane”. Membrii acestei societăți cu caracter educativ spre o îndrumare a gândirii și sufletului românesc erau toți studenții în drept dela Academia de acolo și clericii seminarului român Leopoldian, unde pe atunci era director seminarial eruditul Vasile Erdelyi, totodată și întemeietorul acestei societăți.

În „Musa Crișana” revista lor litografată, iar mai târziu în „Zorile (Diorila) Bihorului” revistă tipărită se publicau cele mai de seamă scrieri ale tineretului dornic de știință și cultură românească.

Asociațiunea aceasta culturală a intelectualilor din Orade și Bihor — din punct de vedere național — pe acele vremuri — a avut o însemnătate foarte mare.

Ea și o continuitate a acelei societăți înființate de pe atunci, ne apare azi Reuniunea „Cele Trei Crișuri”, care ni se prezintă cu un program vast și bine chibzuit.

În trei secții ale Reuniunii urmăresc activități artistice, de propagandă și de înființare a „Case naționale”. Și anume: Secția I. „Alb” va organiza serate muzicale, festivaluri, biblioteci muzicale.

Secția II. „Crișul negru” are de scop în afară de ziare, reviste, librării și tipărituri.

Secția III. „Crișul repede” are ca scop a înființare a „Case naționale”.

Programul acestui „Apel — program” al uniunii noastre, profesorii universitari și toți intelectuali din Cluj au răspuns printr'un act de consolidare culturală, în sensul căruia, au dat un apel de întrunire pentru 8 Febr. și s'au întrunit în localul salei IV. a universității de acolo.

În discursul firesc ca centrul cultural al Ardealului să răspundă printr'o declarație de „conștientizare și conducere mai departe a gândirii și sufletului românesc — ardelenesc și de înființare liniștită și fructuoasă a scumpului nostru „popor” — după cum se afirmă în apelul de întrunire.

Atât de firesc ar fi și pentru noi Arădenii să ne ocupăm și noi locul ce ni se cuvine în punctul de vedere al propagandei culturale.

Oradea, ca un centru vechiu românesc, are în număr atât de frumos de intelectuali și artiști și va ști să-și facă datoria de îndrumare a gândirii și sufletului românesc la frontiera României Mari.

În acest sensul acesta ar trebui ca toți conducătorii și artiștii ai poporului să se asocieze la o activitate și conștientioasă cooperare pentru înființare și luminarea poporului nostru desigur.

Se pornească deci din centru o propagandă culturală în sensul de a se înființa biblioteci populare, cărora să li se adauge ziare și reviste cu menirea de a lăsa și deștepta poporul. Să dăm poporului un exemplu, dar și lumină.

Să dăm lumină cât de multă să dăm poporului care bine povățuit va deveni cu adevărat țara și țărița, pe care o va ști să apere în orice împrejurări cu toată țărița și cu toată voința de cetățean bun și vrednic de a avea o patrie mai bună!...

Ioan Turdeanu.

Contribuția pentru biserica Mărășești.

Contribuția parohială din Păuliș	cor.	120
Suma din urmă	cor.	27.896
Total:	cor.	28.016

Chestiunea Adriaticei.

Londra 13. — Nitti a sosit ieri aici pentru a discuta chestiunea adriatică.

INFORMAȚII.

— Termenul pentru începerea subscripțiilor la împrumutul intern s'a fixat pentru 25 Martie c.

Plata se poate face pretutindeni numai în lei.

S'a stabilit definitiv cursul de 87 pentru vârsămintele integrale și 88 pentru vârsămintele în rate.

Dobânda va fi 5 la sută, iar titlurile vor fi scutite de impozitele prezente și viitoare.

Subscripții se vor putea face numai la băncile cu capital românesc.

— Comisiunea reformei electorale a terminat proiectul electoral micșorând numărul deputaților. În baza acestui proiect vor fi câte 50 mii alegători pentru un deputat.

— Ministerul de finanțe a terminat proiectul de lege cu privire la impozitul pe averile și câștigurile de războiu, dela 1914 până în prezent.

Averile până la 10 mii lei vor fi scutite de acest impozit.

— La 23 Februarie se deschid cursurile pentru încălzirea de căzan și pentru manipularea de locomobile și mașini de imblătit. Inscriserile începând din 18 l. c. după masă dela 4-6 ore se fac la direcțiunea școlii de arte și meserii, Arad.

— „Soc. Orfanilor din război” aduce călduroase mulțumiri dnei Roza colonel Bardoși pentru donația de 100 de coroane, făcută societății.

— Azi Duminică 15 c., după liturghie, se va oficia la catedrală un parastas pentru odihna sufletului regretatului dr. Virgil Pagubă, fost consilier ministerial în resortul finanțelor, din Consiliul Dirigent. Vor asista rudele, amicii și cunoșcuții după cum sunt rugați să asiste și toți aceia cari au avut prilejul să cunoască și să aprecieze calitățile distinse ale defunctului.

— Societatea Ocrotirea orfanilor de războiu, secția regională Sibiu, deschide în primăvară mai multe orfelinate pentru orfanii din război în Abrud, Deva, Ferihaza etc. Pentru a avea lista orfanilor cari au nevoie de o urgentă ocrotire, rugăm toate comitetele județene și comunale ale Societății precum și prețecarile, sediile orfanale, prețorii, secretarii comunali, preoții, învățătorii și pe toți oamenii de bine să ne aducă la cunoștință toți orfanii de războiu de ambii părinți, între anii 3-12 bdeși și fetițe, îndemnând tot de odată pe aceștia să trimită o scurtă rugare care să cuprindă dorința de a fi ocrotiți în orfelinat. Rugarea va mai cuprinde numele și comunele, etatea, câți frați are, un atestat dela comună despre starea materială, tutorele și adevăratele că e orfan de ambii părinți și orfan de război.

Toate acestea să se trimită în timpul cel mai scurt pe adresa „Societatea Ocrotirea orfanilor de războiu Sibiu”, strada Măcelarilor 31.

— Într'o informație apărută în numărul de ieri și în care se vorbea despre programul unui nou partid politic înființat în vechiul regat, s'a omis printr'o eroare de paginație să se spună că era vorba despre organizația politică, despre care „Isbânda” a anunțat că a luat ființă sub conducerea dlor Averescu și Goga.

Facem cuvenita rectificare.

— Octavian Ghitta, elev de liceu, fiul părintelui protopop Victor Ghitta din Siria, a încetat din viață în etate de 18 ani, Vineri noaptea în 14 Febr.

Înmormântarea va avea loc azi după masă, la orele 2, din casa părintească din Siria.

— Pavel Tulcan, judecător cercual pensionar a răposat în 14 Februarie la ora 7 dimineața. Înmormântarea se va ține Luni d. m. la ora 3.

D. dr. Emil Grozda, primpretorul plasei Arad, a dăruit 100 coroane pentru orfanii regimentului 93, drept cunună eternă pe mormântul fostului consilier dr. Virgil Pagubă.

Concurs. La societatea comercială și industrială „Gloria” s. p. a. în Lipova află aplicare 1 contabil și 1 cassar. Salar după învoială. Petițiile sunt a se adresa direcțiunii societății în Lipova. Posturile sunt de a se îndeplini momentan după alegere.

Go 937

Direcțiunea.

x Dr. Bela Windholz, ginecolog și mamomș și-a început consultațiunile. Dă consultațiunile pentru boale femeiești și nașteri în fiecare zi, după masă orele 1/23-4. Strada Iosif Vulcan (Kazinczy utca) Nr. 10.

x Sigile din gumă elastică se efectuează repede la firma A. Földes Arad, Piața Avram Iancu No 1. F8 931-8

TELEGRAME.

Agenția telegrafică „Damian” (fost Dacia)

Austria cere alipirea la Germania.

Viena. — Act s'a ținut o mare întrunire publică pentru alipirea Austriei germane la Germania.

Friedrich rămâne în guvern.

Budapesta 13. — Consiliul de ministri a răspuns memoriului contesei Almassy că împotriva lui Friedrich nu s'a putut constata nimic și că prin urmare acesta poate rămâne în guvern.

Demonstrații împotriva extradării vinovaților de război.

Berlin. — Însărcinatul german Mayer a plecat la Paris cu răspunsul guvernului german.

În întreaga Germania au avut loc marșuri demonstrații contra extradării vinovaților de război.

Milano. — „Corriere dela Sera” declară că judecarea vinovaților germani va fi încredințată Ligei popoarelor.

Jugoslavia silită să execute tratatul de pace.

Paris. — „Le Temps” scrie că Anglia, Italia și Franța vor sili Jugoslavia să execute dispozițiile tratatului de pace.

Lucrările primei conferințe a Ligei popoarelor.

Londra. — Conferința primă a Ligei popoarelor întrunindu-se a discutat chestiunea administrației Danzigului și a regiunii Saarului.

Conferința va lua apoi în discuție tranșarea chestiunii transitului internațional, crearea curții internaționale de justiție cu adesiunea Helveției și chestiunea higienei publice.

Regimul soldătesc al sovietelor.

Lyon. — Iată cum descrie corespondentul lui „Evening News” teroarea soldătească a bolșevicilor:

Soldații sunt singurii cari mănâncă bine cari beau cât potesc, cari au combustibil paturi, blănuri și singurii cari pot să ia din case tot ce le poate servi. În aceste condițiuni toți tinerii sunt forțați să intre în armată, aceasta fiind pentru ei o chestie de viață și de moarte.

Censurat: C. Teodorescu.